СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК L. Ч. 212. Джерзі Ситі, Н. Дж., пятниця, 9-го жовтня 1942. No. 211. Jersey City, N. J., Friday, October 9, 1942. VOL. L.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ПОБІЛЬШЕННЯ СТАБІЛІЗАЦІЙНОЇ РАДИ

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт побільшив стабілізаційну раду, додавши директорови стабілізації, Джеймсови Бирнсови до помочі шістьох дорадників, по двох від промислу, робітничих орґанізацій і фармерства. Водночас Джеймс Бирнс подав до прилюдного відома про напрямні своєї адміністрації. Він признав за слушне попереднє рішення воєнної ради праці, що робітникам належиться підвишка 15% в їх платнях, а то тому, що від січня 1941 до травня 1942 на стільки життя подорожіло. Він також одобрив всі підвишки в платнях, котрі добровільно наступили до 3 жовтня ц. р. Вкінці він означив стопу позичок, які фармери можуть діставати на конто своїх земних зборів. На пшеницю фармери можуть дістати 85% в цінах, що рівнаються париті. А на інші фармерські збори 90%.

ЗМЕНШЕННЯ ВИРОБУ ЦИВІЛЬНИХ ПРОДУКТІВ.

ВАШИНҐТОН. — Рада воєнної продукції подала до відома, що з наступним роком виріб багатьох цивільних продуктів буде обмежений, а в деяких випадках цілком спинений. Рада ґрунтовно переглядає кожний продукт і рішає, чи без нього в нинішні часи можна обходитись, чи ні. Коли можна обійтись, його виріб цілковито припинюється.

БРУКЛИН СКЛАДАЄ СТАРЕ ЗАЛІЗЗЯ.

НЮ ЙОРК. — Дільниця Ню Йорку, Бруклин, також не лишається позаду інших дільниць, коли ходить про складання старого заліззя. Люди витягали з домів і пивниць все, що могли і ріжними залізними річами завалили вулиці. Покищо того заліззя ще не зібрано, але вже тепер видно, що збір буде дуже багатий. Цивільні орґанізації слали своїх людей, щоб ті стерегли того заліззя.

НЕЛСОН ВДОВОЛЕНИЙ ЗБІРКОЮ ЗАЛІЗЗЯ.

ВАШИНҐТОН. — Доналд Нелсон, голова ради воєнної продукції, заявив, що збірка заліззя по Америці дала такі висліди, про які не мріяли навіть найбільші оптимісти. Вона перевищила обчислення всіх. Тепер треба те заліззя зібрати. Він закликав людей, щоб не нетерпеливились, коли того заліззя годі буде скоро з вулиць забрати, бо, як сказано, скількість його перейшла всяке сподівання. До того треба десятків тисяч троків.

ЮНІЯ ВУГЛЕКОПІВ ОПУСКАЄ К.П.О.

СИНСИНАТІ. — Вуглекопна юнія, котра начисляє пів міліона членів, на своїм річнім зїзді порішила виступити з Конґресу Промислових Орґанізацій. До того спонукав юнію її довголітний голова Джан Луїс, що колись був теж головою Конґресу Промислових Орґанізацій, а навіть одним з найголовніших його орґанізаторів. Як причину теперішнього виступлення Луїс подавав, що провідники К.П.О. обиджають його й інших урядників юнії, та працюють на знищення юнії. За виступлення голосувала велика більшість делеґатів.

ІКЕС ПРО ЗАСОБИ ҐАЗОЛІНИ.

ВАШИНҐТОН. — Секретар внутрішних справ, теж адміністратор засобів ґазоліни, Гаролд Ікес, перед сенатським комітетом заявив, що мабуть прийдеться піднести ціну на нафтову ропу, щоб тим заохочувати продуцентів вертіти нові нафтові шиби. Бо внаслідок втрати нафтових теренів в Голяндській Індії, чимраз більший тягар звалюється на американські нафтові терени. Цього і наступного року, говорив Ікес, Американські нафтові терени мають засобляти 185,000 літаків, 120,000 повзів і 18 міліонів тон корабельного вантажу. Щоб не зменшувати резервів і оливи, ґазоліни, які є в Америці, треба збільшувати продукцію нафтової ропи, а до цього можна заохотити продуцентів збільшеною ціною на ту ропу, говорив він.

БЕНЕТ ЗАКЛИКАЄ ДО РЕЄСТРАЦІЇ.

НЮ ЙОРК. — Кандидат на нюйорського ґубернатора з Демократичної Партії, Джан Бенет, в своїй промові заявив, що, люди дотепер виявляють малу охоту реєструватись до голосування. А це не добре. Бо голосування це є один з найважніших способів демократії. Пропускаючи нагоду голосування ми занедбуємо наші демократичні обовязки і то в час, коли вояки на фронті гинуть в обороні тої демократії.

ОРҐАНІЗУВАННЯ МОЛОДІ.

НЮ ЙОРК. — Згідно з одобренням департаменту виховання на терені більшого Ню Йорку зачнуться вкоротці творити молодечі цивільні орґанізації, що виконуватимуть ріжні помічні суспільні роботи, звязані з війною і обороною краю. До тих орґанізацій будуть належати хлопці і дівчата понижче 18 року життя. Їхньою офіційною назвою буде „Джуніор валунтірс ін сивілієн дефенз".

Президент Рузвелт Каже, що Світові Злочинці Будуть Покарані

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт заявив, що по успішнім закінченні війни Злучені Держави Америки, разом з іншими Обєднаними Державами, потягнуть до відповідальности всіх політичних злочинців, що знущаються над невинними людьми і належно їх покарають. Водночас з заявою Рузвелта зробив таку саму заяву Винстон Чорчил. Завданням тих заяв було скріпити мораль серед терплячих під ворожою окупацією народів. Але водночас президент заявив, що те потягнення до відповідальности не буде мати масового характеру. Навпаки, в ніякому разі не будуть приспособлювати до людей масової відповідальности.

ЯПОНЦІ ОПУСТИЛИ ДВА ОСТРОВИ В АЛЕВТСЬКІЙ ҐРУПІ

ВАШИНҐТОН. — Департамент фльоти подав до відома, що так виглядає, що японці сами опустили два острови з Алевтської ґрупи, це є Атту і Аґату. Розвідчі американські літаки, хоч уважно прослїджували ті острови, нігде не могли доглянути сліду японських військ. Японці опустили ті острови правдоподібно вже кілька тижнів тому, а причиною цього булоб те, що підчас зими ті острови є дуже тяжко засобляти військом та матеріялами.

ЯПОНЦІ ДАЛІ ВІДСТУПАЮТЬ В НОВІЙ ҐВІНЕЇ

АМЕРИКАНСЬКА КВАТИРА В АВСТРАЛІЇ. — Японські війська в східнім кінчику Нової Ґвінеї далі відступають взад. Вони в горах Овен Стенлі цілковито цофнулись взад і залишили в руках австралійських відділів навіть дуже важний гірський перехід, в якім, колиб вони знов хотіли атакувати на тім відтінку, можна буде їх дуже добре здержувати. Відступ японських військ досить загадочний. Австралійські відділи навіть не можуть натрапити на японські відділи. Лише на шляху, яким відступали японці, натрапляють на трупи японських вояків, котрі померли внаслідок недуг і втоми. Американські власти припускають, що причиною того відступу є те, що японським воякам боротьба в тих нетрах також стає понад сили, а також важко з домашніх баз їм доставити в ті непроходимі гори і нетри потрібних матеріялів.

Забрали Британців на Примусові Роботи до Німеччини

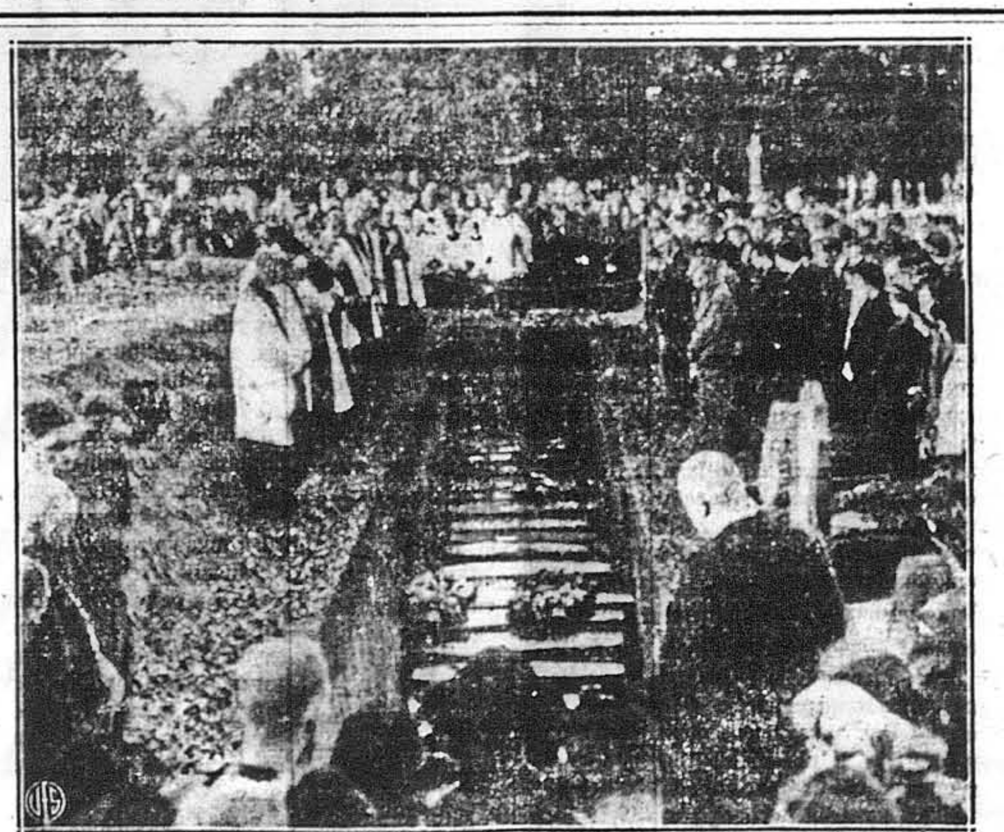
ЛОНДОН. — З Обєднаної Оперативної Воєнної Кватири подають, що є вже докази на те, що німецька окупантська влада на малих британських острівцях, що є розсіяні на Англійськім каналі, забрала на примусові роботи в Німеччині коло 900 британських горожан з острівця Ґвернзі, а 400 з Джерзі, як теж з острівця Сарк, на який британці зробили малий рейд з 10 вояків і старшин. На тому останньому не застали вже ніякого населення. З пятьох німецьких вояків схоплено одного, а чотирох вбито, бо втікали.

СПІР ІЗЗА ПОВЕДЕННЯ З ПОЛОНЕНИМИ

ЛОНДОН. — По рейді Обєднаних Держав на Дієп німецька пропаґанда розпустила вісти, що британці сковують німецьких полонених. Це мала ніби ствердити німецька головна команда на підставі зізнань німецьких вояків. Британська команда цьому заперечила. Та німці всеодно відгрожуються, що будуть „відплачуватись" тим, що будуть звязувати теж і британців, що є в німецькому полоні. Британський уряд годиться, щоб хтось з невтральних, наприклад швайцарці, провірили ту справу і переконались, що в Анґлії не було ніякого насильства над німецькими полоненими, та що самі німецькі полонені з Дієп заявляють, що з ними повелися по людяному. Та видно, що й це не помагає. Тут одначе німці добре на тому не вийдуть, бо в британських руках є більше полонених з Держав Осі ніж в німців британських.

ТИМОШЕНКО З ДОПОМОГОЮ СТАЛІНҐРАДОВИ

МОСКВА. — Маршал Тимошенко надіслав свіжу допомогу советським військам в обложенім німцями Сталінґраді. Ось тому і не вдаються німцям нові наступи, хоч кинені в бій нові сотні тенків і бомбовиків. Советські частини вдержуються далі на своїх позиціях, наносячи німцям великі втрати. Таке пишуть американські кореспонденти і таке виходить з советськи воєнних комунікатів. Німецький комунікат збуває бої під Сталінґрадом мовчанкою, що не є для німців доброю ознакою.

ЖЕРТВИ НІМЕЦЬКОГО БОМБАРДОВАННЯ ШКІЛЬНОГО БУДИНКУ. Це похорон 28 шкільних дітей враз з учителем і директором школи в однім з сіл Полудневої Анґлії. Всі вони згинули наслідком німецької бомби, що вдарила в шкільний будинок. Усі жертви поховано в спільнім гробі, як це бачимо на образку. Їх оплакують не тільки присутні на похороні з похиленими головами, але оплакує їх і ціла Анґлія.

В КИТАЮ ВВАЖАЮТЬ, ЩО АМЕРИКАНСЬКИЙ ЗАГАЛ ПОПРЕ ВИЛКОГО В СПРАВІ ПОМОЧІ КИТАЄВИ І РОСІЇ

ЧУНҐКІНҐ (Китай). — З того, що пише китайська преса та кажуть визначні китайці, виходить, що в Китаю викликала візита Вендела Вилкого незвичайне одушевлення. Про його погляди кажуть, що „вони є справжніми репрезентантами Азії, як й інших континентів". Особливо вдоволені китайці тим, що Вилкі добре розуміє ту значну ролю, яку відграє Китай у боротьбі з Японією. Китайці переконані, що як Вилкі поверне до Америки, то він переконає уряд і американський загал про потребу негайної збільшеної допомоги Китаєви і Росії. А далі, що він доведе до того, що Обєднані Держави вже тепер сформулують свою політику відносно Пацифіку. Назагал китайці розуміють , що Вилкі, хоч є особистим представником президента Рузвелта, висказує часто такі погляди, що можна вважати, що це його особисті. Проте вони переконані, що ті погляди є також поглядами американського народу. Заяви Вилкого порівнують щодо ваги з 14 точками президента Вилсона і дають Вилкому велике признання за відвагу в висказуванню своїх поглядів.

ГОВОРЮ ЗА СЕБЕ, КАЖЕ ВИЛКІ.

ЧУНҐКІНҐ. — Вендел Вилкі заявив представникам преси, що він має певні завдання до виконання, що їх йому поручив президент Рузвелт. Він їх виконує точно так, як було умовлено. А позатим він висказує в ріжних справах свої власні погляди, за які ніхто не відповідає, а тільки він самий. Теж заявив, що як приватна людина буде говорити те, що йому подобається. До того дав пояснення, що його вискази про другий фронт є теж його власними, а не урядовими. Вилкі відбув пять конференцій з Чянґ Кай-шеком, які тривали разом яких десять годин. Перекладчицею була дружина Чянґ-Кай-шека, що, як відомо, вихована в американських школах.

ПОЛОЖЕННЯ В РОСІЇ СЕРІОЗНЕ.

ЧУНҐКІНҐ. — Таке заявив Вендел Вилкі, коли його питали про положення в Росії. І додав, що Совети знаменито бються. При тому ще раз повторив свій погляд про те, що треба відчинити негайно другий фронт.

АМЕРИКАНСЬКА ОСТОРОГА ДЛЯ ФРАНЦУЗІВ.

ЛОНДОН. — Британське радіо передало в мовах французькій і німецькій осторогу Злучених Держав, звернену до французького народу, що живе в тих околицях, де є фабрики, що продукують воєнне знаряддя для Держав Осі. Осторога каже, щоб опускали ті місця, бо вони будуть бомбардовані. Рівночасно остерігається населення, щоб воно не піднімало передвчасно повстання проти німецьких окупантів, бо на це ще прийде слушний час.

НІМЕЦЬКІ ДОМАГАННЯ ДО ДАНІЇ.

СТОКГОЛЬМ (Швеція). — Німеччина сильно натискає на Данію. Це пізнати найкраще по тих німецьких домаганнях, що над ними радить специяльна данська комісія, яка складається з 9 членів, що представляють собою ріжні політичні данські партії. Німеччина домагається, щоб Данія зачала „тісніше співпрацювати" з націстівською окупантською владою. Під тим треба розуміти „спинювання саботажів", більшу висилку данських робітників до Німеччини, як теж більшу доставу поживи до Німеччини. А далі виповідження війни Росії й узброєння торговельної фльоти для боротьби з Англією і Росією. Нема сумніву, що як данський король, так і загал, є проти тих домагань. Особливо противиться Данія тому, щоб воювати з Англією.

В НОРВЕҐІЇ ТЕРОР ЗБІЛЬШАЄТЬСЯ.

ЛОНДОН. — Націстівська влада в Норвеґії поводиться так нервово, неначеб припускала, що „другий фронт" зачнеться з Норвеґії. А тому, що в краю неспокої і саботажі, встановлено воєнний суд, який висилає на смерть щораз більше число визначних норвежців. Тепер знову розстріляно 15 нових жертв. Німці бояться вибуху революції. Особливо напруженою має бути ситуація в Ослью, столиці Норвеґії.

В ФРАНЦІЇ ДАЛІ РОЗСТРІЛЮЮТЬ.

ВІШІ. — В Ліль окупантська німецька влада розстріляла 17 осіб за „большевицьку активність і ношення зброї". Розстріляні це самі робітнии. Що в окупованій Франції далі неспокої, видно між іншим по тім, що вибухла бомба в кіновім театрі, Мейльо Паляс, в Парижі, в часі, коли там був відчит про жидівську проблему. Відчив був влаштований заходами французької народньої партії Жака Доріота, що є відома з свого проти-жидівського наставлення.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

Знати Америку!

Не думаймо, що коли нам хто скаже, що ми не знаємо Америки, то вже тим треба обиджатись, чи вважати це закидом, з якого виходить, що ми не є добрими громадянами і т. п. Можна родитись в Америці й походити з такого роду, що живе і кілька сот літ на тій землі, а проте не знати, що властиво Америка собою уявляє. Бо знати це, не є така проста справа, якби кому видавалось. „Америка" це таке складне слово як, наприклад, „демократія". Кожний говорить про демократію, а як мало є людей навіть і між високо освіченими, щоб вміли якслід представити, що вона означає. І як много є людей, що вміють про неї гарно говорити чи писати, а проте ріжняться між собою в думках, що саме є найважніше! Бо демократія це властиво є спосіб життя і відчування. І тому не так легко її схопити. А Америка це теж не тільки земля, але — життя і відчування.

Та нам не іде про аж таку велику фільософію, а про те, щоб ми, що є з українського роду, зокрема ті, що вийшли з старого краю, мали на увазі, що ось той военний час дає знамениту нагоду пізнати Америку в такий спосіб, який був не так легкий у мирних часах. Тепер постійно вся наша увага сконцентрована на війну, на наш край і наш уряд. Точніше: на те, щоб виграти війну, бо це є нині найважнішою справою.

Давніше ми знали, що маємо столицю, президента і уряд. Але все те функціонувало так, що нас це малощо торкало, коли ми поводилось порядно і платили свої невисокі податки, чи виповняли які інші горожанські зобовязання. Та тепер стало інакше. Военні обставини заставили Вашинґтон входити глибоко в наше приватне життя, а особливо в нашу кишеню. Усі ті розпорядження не тільки треба виконувати, але треба їх теж розуміти, чому вони діються, хто ними керує. Бо тоді й краще будемо розуміти, чому треба наших жертв, чому треба одного виминати, а від другого здержуватись. А коли наш уряд заставляє нас платити високі податки, то мусимо знати, на що ті гроші ідуть. Бо тут не тільки іде про покриття видатків на зброєння, чи на якусь допомогу Обєднаним Державам, але і про те, щоб наприклад здержати інфляцію.

В нашім часописі є тепер повно матеріялу на всі такі теми. Частину того матеріялу дістаємо з урядових кол, чи з такої інституції як Камон Кавнсил, а решту подаємо як наші власні статті. Про все те треба тепер нам усім знати як добрим і свідомим американським громадянам. Отсе є добра нагода пізнавати нашу державну систему, як і тих, що стоять на провідних місцях нашої держави: хто вони і які заступають ідеали.

Рішається доля не тільки наших біліонів долярів, що їх віддаємо державі, але й доля цілого краю, за який віддають своє життя наші діти. Усе, що обходить цей край, повинно бути в кожного на першому місці. А в кого так є, то це значить, що він пізнає Америку і живе з нею і для неї.

Робітничі Юнії й Війна

Річна конвенція Американської Федерації Праці, що відбувається цього року в канадійськім місті Торонто, звертає на себе загальну увагу американської преси й громадянства. Часописи подають довжезні звідомлення з цеї конвенції, передруковують часто майже в цілости промови й заяви провідників, привітні телеґрами, тощо. Коли взяти під увагу, що це военний час, у який новинки, які не є тісно й безпосередно звязані з війною, не дістають належного місця, то це явище треба признати гідним уваги. Ще більше замітним стане воно тоді, коли це трактування робітничих юній газетами порівняти з трактуванням цих юній кільканацять літ тому, коли навіть у часи на новинки, вістки про робітничі юнії не могли удостоїтися більше, ніж побіжного трактування.

Найголовнішим чинником, що заставляє ґазети трактувати ширше новинки з життя робітничих юній, є зріст серед газет розуміння ваги таких новинок для народнього життя. Признати це можна обявом зросту демократизації американського життя, бож певно демократизація цього життя не була повна, коли робітників ні робітничих юній не вважали важним чинником національного життя, коли лише бизнесові й інтелектуальні круги вважалися справжніми виразниками народу.

Велику ролю в поширенні цього нового погляду на народне життя треба приписати таки самим юніям, їх безупинній праці, організаційній й пропаґандивній. Немалу ролю в цьому самому напрямі відограла теперішня адміністрація, котра, всупереч попереджаючим адміністраціям, відразу признала робітничі юнії сущною частиною американського суспільного життя й цього погляду постійно придержувалася.

Що старий погляд на ці справи ще не пережився, видно хочби з того, що час від часу він висказує, немовби Филип з конопель, у висказах людей, що, працюючи на своїх специяльних ділянках, самих собою дуже важних, але відосібнених від інших ділянок народного життя, не все мають досить нагоди слідкувати за новими, хочби й дуже глибокими й основними змінами в народнім житті. Наприклад кілька тижнів тому один віце-адмірал фльоти сказав, що ми можемо легко обійтися без юній, якщо вони не хочуть причинитися до війни, але це обмеження заяви багато людей певно легко забули.

Тому й дивуватися не можна, що річну конвенцію Американської Федерації Праці зужили урядники для заяв про відношення робітників до війни. Говорив про це питання передовсім Вилієм Ґрін, президент Федерації, в своїй промові при відкритті конвенції, запевняючи уряд, що зорґанізовані робітники до кінця року перевищать певні всі установлені рівні праці. Тим „підрядним" урядникам, що критикують робітничі юнії за їх неповну участь у війні Ґрін пригадував, що американське робітництво почало военну продукцію просто з нічого. Він заявив, як речник 6 міліонів робітників, зорґанізованих у Федерацію Праці, що вони будуть виконувати кожний приказ президента Злучених Держав як свого военного команданта, при чому він кілька разів натякував на фабричну продукцію як на частину военного фронту, а на робітників як на вояків продукції.

Що покликування Ґріна при тому на президента Злучених Держав не були безосновні, засвідчило лисьмо президента Рузвелта до конвенції Американської Федерації Праці, в котрім президент між іншим просив Ґріна висказати урядникам, делеґатам і членам Американської Федерашії Праці його признання за всі їх заходи для піддержання военних зусиль. „Наш продукційний рекорд говорить самий за себе й за робітників: він є знаменитий. Підчас моеї недавної інспекційної подорожі я бачив усюди, що робітники сповняють усе, що на них вложено, і навіть більше. На кожному кроці вони дають запевнення, що вони видержують усе, що треба для виграння війни. Вони не бояться важкої, безупинної, точної й небезпечної роботи. Вони йдуть до неї як до свого обовязку й частини военної служби. Вони гордяться тим".

Рівночасно з конвенцією Американської Федерації Праці відбувається ще одна важна конвенція, а саме конвенція Обєднаних Майнерських Робітників, що має свої сесії в Синсинаті. Провідники цеї юнії, що, як звісно, свого часу відорвалася від Американської Федерації Праці, теж використали конвенцію для вияву відношення робітничих юній до военної хвилі. Джан Луис, президент тої юнії, заявив, відкриваючи конвенцію, що ця юнія буде робити все, що лежить в її силі, поки „держава не досягне своєї цілі й не знищить диктаторів тоталітарних держав, котрі хотіли би знищити наші вольности й безпеченство Америки". І він запевняв, що заяви патріотизму не є подиктовані ні поворотом умовин, ні політичною конюнктурою, та що вони зовсім не мають на цілі задурити людей й заставити їх (фалшиво) думати, що члени юнії це добрі громадяни. Ні він ні інші урядники робітничих юній не потребували покликатися на голі заяви: вони мали досить фактів на потвердження своїх слів.

Польщі Не Наступати На Україну, Але Боронитись Перед Німеччиною

Польський ксьондз про згубну політику Польщі.

Появилась в Лондоні друком книжка польського полковника Баґінського п. н. „Свобода моря для Польщі" (Henryk B a g i n s k i: Poland's Freedom of the Sea"), про яку подав критичний огляд Ален Ґрейєм (Alan Graham) в "Free Europe" з 28. серпня 1942. У тій книжці полк. Баґіньскі представляє історичну боротьбу між німцями і словянами за землі між ріками Лабою і Вислою. Книжка має доказати, що Польща в будуччині має дістати повний доступ до Балтику, Ґданьск і Східні Пруси та ще дещо, якщо має бути спокій та усунена небезпека поновного німецького нападу і загарбання польських земель. Замітне те, що полк. Баґіньскі підкресляє, що Польща вже тепер не зробить тої помилки, що її допускалась в минулому. Тою помилкою є те, про що писав німецький історик Арндт в 1803 році по розборі Польщі. А писав він тоді таке:

„Польща не зуміла зрозуміти, що вона як держава повинна була боронити в першу чергу свою морську границю і виганяти звідтам Тевтонських Лицарів. Занедбання цього о б о в я з к у спричинило смерть Польщі".

Ось тої помилки, як сказано, Польща вже не думає повторити...

Як воно буде в будуччині, не знаємо. Але хочемо звернути увагу на те, чому саме Польща занедбувала свої границі на заході й не ставила там потрібної загороди перед німецькими наступами. А коли вже мова про польських авторів, то хочемо пригадати одну польську брошуру, яка саме дає на це відповідь. Є нею брошура на 132 сторін, видана в 1913 році в Познані, а написав її польський ксьондз: **о. Ліц. Хоіньскі.** Її наголовок: **„Блендна і згубна політика Польскі од Казьміржа В. († 1370) до дзісь дня".** Зміст її передав в 1913 році В. Дорошенко в Літературно-Науковім Вістнику, зазначуючи, що польське громадянство збуло її цілковитою мовчанкою, та що самої брошури тяжко дістати. Виходилоб, що вона десь „зникла".

Автор брошури, ксьондз Хоіньскі, являється завзятим ворогом німців. Він каже, що постійно переконував своїх земляків, що Німеччина була і є найбільшою небезпекою для Польщі.

Теж каже, що треба полякам памятати, що „російський нарід не ділив Польщі", а ділили німці: Катерина, Фридрих та Австрія. Та властиву увагу звертає він у тій брошурі на відносини Польщі до України і це є головною темою брошури. Він каже, що найбільшою помилкою польських королів і польських політиків було те, що вони замісць боронити свою дійсну правітчину, споконвічні польські землі, перед німецькими апетитами, витрачали свої сили на загарбування України. Якби того, каже він, не було, то Польща булаб істнувала як держава і досі. Але східня політика Польщі допровадила її до упадку.

Автор заявляє, що він взявся видвигнути ось ті речі, щоб поляки далі не повторяли помилок минувшини, та щоб не прославляли „великими" таких людей, що були необачними політиками, мало що не зрадниками...

Проти польського панування над Україною.

Автор береться доказувати, що Казимир Великий, що почав пертися на Україну, занедбуючи оборону західніх і північних границь Польщі, не був „великим" і розумним політиком. Про нього і йому подібних королів він пише так: „О бідна Польща, яких ти мала здебільша володарів"! **Бо їм не треба було „пертися на Україну, де нас цілком не треба було".** Він каже, що польське господарювання на Україні довело до того, що поляків українці ненавидять, та що таке саме є з литовцями. Він запитує: **„Що за зиск маємо ми з унії Литви з Польщею? Не хотять нас литовці, не хотять нас українці"!** Ось те, каже автор треба вже раз полякам зрозуміти і „покинути українські й литовські фантазії, а зате всі сили напружити на відродження власного народу, на збогачення його під оглядом духовим і матеріяльним". І то лише — в етнографічній Польщі; бо: **„Границі народу сягають лише так далеко, як сягає і сягала колись мова народу. На тих просторах належить нам працювати, напружуючи усі сили, над суспільним розвитком народу. А всякі загарбування — це розбої, що кінчаться зле".**

Осуджуючи політику вшехполяків у Східній Галичині супроти українців, він звертає увагу польської суспільности на те, як гине польська сила під німецьким натиском у таких польських землях як Позданьщина і Шлеськ. Він doраджує дати „українцям самим рядити собою", а зате іти рятувати своє рідне, бо інакше втратиться до решти справжню польську землю. Замісць дертися з українцями, каже він, краще бачити, що в „Гнезні, колисці нашого народу, в міській раді не засідає ні один — повтаряю — ні один поляк..."

Ось таких прикладів втрати польського стану посідання на рідних польських землях через німецький натиск він подає більше. І каже: даймо спокій сусідам, а берімось до праці над власним людом на власній землі.

Автор береться аналізувати давні польсько - українські відносини. І тут висказує теж дуже незвичайні як для поляка думки. Він питає, наприклад, чому Богдан Хмельницький пішов під Росію. І відповідає на те так: „Єдино через віроломність уряду та самоволю і пиху польського панства... Памятаймо, що **Задніпрянську Україну стратили ми самі через свій нерозум".** Та гірше те, каже він, що **та втрата нічого поляків не навчила,** бо: „Як поляки, не зважаючи на повстання козаччини за Хмельницького на Україні по цей бік Дніпра і взагалі на українських землях господарювали, незбитим і ясним доказом є Уманська різанина з 1768 року, себто звиш 120 років по Хмельницькім".

Автор подає, що польське панування на Україні створило „скажену ненависть українського селянства до шляхти", як і до тих, на яких вона опирала своє панування. А така ненависть, що подібна до історичної ненависти сербів і болгар до турків, родиться і зростає, каже автор, „тільки в серцях народів, нікчемно кривджених і топтаних".

Говорячи про новіші польсько-українські відносини в Галичині, автор пише, між іншим, таке: Що нам за користь, коли українці будуть вічно на нас скаржитись? Тож страшна річ, що галицькі українці скаржаться гакатистам на поляків". Під тим останнім він розуміє австрійський парлямент, в якому українські посли підносили часті протести проти гнету адміністрації, яка була в Галичині майже вцілости в польських руках.

Ксьондз Хоіньскі каже, що всьому „тому треба рішучо покласти кінець". І треба вглянути в **„незаперечні історичні документи",** щоб таки признати, що східня Галичина споконвіку належала до українців і не лиш до Сяну, але й далі на захід від нього, в простій лінії від Ряшева до Дуклі. До історичних документів додає ще автор і статистичні данні. Він каже, **„що та обставина, що у Львові переважає польська людність, нічого не значить",** додаючи до цього ще й ту пригадку, що Львів є стародавне українське місто, заложене українським королем Данилом. А що тепер у Львові поляки горою, каже о. Хоіньскі, то це ніщо не означає, бо от в польськім місті Лодзі є перевага щодо числа людности по стороні німців і жидів. Він окремо доказує, що і претенсії поляків до Холмщини не є слушні, бо Х о л м щ и н а, каже він, це теж споконвічний український край. Щодо цього, які землі малиб належати до Польщі, автор каже таке:

„До Польщі належать тільки ті землі, котрі були і є заселені польською людністю, польським народом. Принцип той тепер принятий в цілому світі. Займанщина тепер перед сумлінням народів не значить нічого".

Аатор є теж за союз Польщі з Росією, до якої він ставиться незвичайно прихильно. Але це не має в нього ніякого впливу на відношення Польщі до України, а поляків до українців. **Польща і Україна окрема проблема, що обходить сусідів: поляків і українців.** Її треба розвязати так, щоб Польща не ішла на Україну... А зате всю свою силу звернула проти Німеччини і німецького наступу.

Знову пішла на Схід...

Як сказано, ось та брошура появилась в 1913 році. І то зістала видрукована — в Німеччині! Мабуть німецька цензура не звернула на неї уваги, або може німці думали, що вона всеодно не змінить польського політичного думання і не буде для них небезпекою. Як дійсно було, не знаємо, але зате знаємо, що за рік по появі цеї брошури зачалась перша світова війна, яка закінчилась відбудовою Польщі, яка відразу пішла цілою своєю силою знову на схід, на Україну, а занявши силою великі простори Західньої України, витрачала потім 20 років сво-

(Докінчення на стороні 3-тій)

НАДІЯ КИБАЛЬЧИЧ

Пропащі Сестри

(Повість).

6)

— Оттаке! Так ви і не знаєте який на масть ваш суджений? Та отой чорнявий, що з лівого боку сидів.

— Це значить той гарний — подумала Ліза і вернулася до дому така весела та приязна, якою її майже ніколи не бачили.

Після цієї зустрічі Ліза стала частіше виходити до перелазу.

Не минуло і двох днів, як Михайло верхи проїхав поуз, доїхав до кінця вулиці і вернувся. Ліза стояла біля перелазу і вони зглянулися, наче зненацька, вшидким, цікавим поглядом.

Мезенко тепер став часто бувати в містечку: то на почту, то за табаком, то ще чого приїде конем або човном, сам або з товаришами.

Іноді їдучи річкою вони співали або грали, товариші на ґітарах акомпаніювали Михайловій мандоліні, котра дзвеніла так ніжно та палко, так підступно, мов викликала дівчину на берег. Ліза зачувши музику, вибігала в садок над річку і там ходила так, що її було видно й щоб самій бачити човен, що тихо плив поміж темними наче шовковими очеретами по зеленій воді.

Мати та батько все те примітили, але не забороняли, хоч часом у Марії Олександровни починало боліти серце: не вже кращого Лізі не судилося?

Спочатку і Лізі думалося так саме. Її здавалось, що Мезенко її цікавить так „поки що", поки нема кращого. Приємнож їй було, щоб до неї залицявся який небудь фельдшер, або що, то запевне що приємніше буде, коли в неї закохається справжній панич.

Але вона того не бачила, що сама цікавиться Мезенком не так як іншими. Їй було так трудно дожидати того часу, коли він звичайно проїздив поуз, так радісно, коли вона заглянула його здалеку і так соромно, коли він рівнявся з нею — очи самі собою спускалися до долу. І кінь його, і шлях, яким їхав, і село в якому жив, і селяни з того села — все мало якусь гостру принаду, від якої ніби трошки крутилась голова.

Ліза замислювалась, не вередувала; зовсім не та стала, що була. Мезенко вже щодня їздив поуз, примудрявся, Бог відав як, зустрічатися з нею і на почті і в крамниці. Він поглядав на неї все виразніше, але не зважувався заговорити. Звичайно він був дуже сміливий і з панянками і з простими дівчатами, а тепер став такий, що аж самому було дивно. Ліза здавалась йому такою гарною, такою неземною, такою навіть не реальною, наче яка дівоча постать на ґеніяльному малюнку. Образ, мрія, але не жива звичайна дівчина, до якої можна, як до інших, залицятися. Не можна було собі уявити, що її можна обіймати та цілувати. Хотілось тільки як можна частіше бачити її і то не повним поглядом; а так на швидку, як дивляться на блискуче. Хотілося бачити хоч здалеку її сад, її будинок, або хоч містечко.

Такого Михайло ще ніколи не почував, хоч без ліку залицявся і закохувався. Але такої вроди він ніколи ще не бачив і ніколи не був такий далекий від тих дівчат, котрі йому подобалися.

Однієї ночи Лізу збудила музика. Десь близенько звеніла мандоліна в супроводі ґітар. Одразу дівчині здалося, що то їй сниться. Але то справді грали в них в саду, десь недалеко від берега.

Музика звеніла так ніжно і разом так гаряче та так підступно ласкаво, що від неї замірало серце і дурманилася голова. Її згуки так звеніли ледве-ледве чутно, наче лащилися та горнулися, то дужчаючи обхоплювали всю істоту...

Ліза підвелася з подушок і слухала так, щоб не втратить ні одного звуку.

Потім музика стихла. Але не стало тихо: здавалося, що все повітря дзвенить, насичене тими згуками, як насичується воно пахощами квіток.

Ліза нашвидку одяглася і підійшла до вікна. Тихо відчинивши вікно, вона трошки відхилила віконницю і прислухувалася. Хтось зовсім недалеко, наче замислившись, іноді торкав струни мандоліни.

Місяць вже спустився за дерево і в саду було темно. Пахли метіоли. Всі рослини здавалися роскішними та високими. Від пахощів квіток і від того ледви чутного, переривчастого дзвону було важко дихати і все тіло тратило силу.

Знову задзвеніла музика...

Ліза була в екстазі: щастя було в її душі, справжне щастя, незаймане, незасмучене, незатемнене дійсним життям. Не було в ньому ні сумління, ні спогаду про зло, про смерть, про буденне існовання. Це було **те,** чого вона сподівалася, про віщо мріяла, що передчувала. Це було щастя молодости, це була сила вроди, це була та мрія-казка, котру мріє кожна жива істота...

Коли музика знову затихла, Ліза ще довго непорушно стояла. Вона чула, як в саду загомоніли стримані голоси, як шелеснуло віття зачіпаючи тих, що верталися до річки; потім плеснула вода... десь над річкою, все далі та далі, знову обізвалися струни такою пестливою мовою, що відбирала дихання.

Ліза, наче благаючи чи дякуючи комусь, стиснула руки і прихилилася до вікна. То була перша і остання хвилина в її життю, коли вона нічого не бажала, — таке було повне почуття щастя. Їй і на думку не спало бажати, щоб Михайло підійшов до неї, їй, може, булоб неприємно подумати, що він би міг її цілувати. І він, і все те щастя, і вся та побільшена гарною нічкою природа, і те невимовне щастя, — все було нереальне... (Д. буде).

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Виборці українського роду стрічають Томаса Е. Дюї, републиканського кандидата на уряд губернатора стейту Ню Йорк.

Томас Е. Дюї, кандидат Републиканської Партії на уряд губернатора стейту Ню Йорк, висказав свого часу бажання стрінути українських провідників у місті Ню Йорк і на Лонг Айленді. Йдучи на зустріч цьому бажанні, Українська Дивізія при Все-Американському Комітеті для вибору Дюї, влаштувала в вівторок, 29. вересня таку стрічу. Відбулася вона в головній канцелярії Комітету коло 8. години вечором.

На це побачення прибуло поважне число громадян українського роду, зацікавлених у виборі Дюї губернатором стейту Ню Йорк, а принаймні бажаючих запізнатися ближче з кандидатом Републиканської Партії. Були між прибулими не лише правильні члени Републиканської Партії, але й члени Демократичної Партії. Були не лише громадяни, але й поважне число громадян, що здається підтверджує догад суспільних діячів, що при сегорічних виборах жіноцтво відограє велику ролю. Були старші громадяни, з першого покоління української іміграції, а було теж багато осіб з другого покоління, себто вже тут роджені. Найбільше гостей було з Мангатена, але були теж громадяни й громадянки з Бруклина, Бронксу, ба навіть зо Стетен Айленда. Була поважна група з Джемейки та Гемстеду на Лонг Айленді. Були накінець принагідні гості з „горішнього" нюйорського стейту. Були між ними люди різних професій і фахів.

Томас Е. Дюї запізнався з кожним українцем і українкою, що прибули на цю стрічу. Омелян Ревюк, предсідник Української Дивізії Комітету вибору Дюї, представляв гостей кандидатові, а цей розпитувався гостя, чи гостю, про різні справи. Опісля всі присутні дались відфотографувати разом з кандидатом та розійшлися домів вдоволені тим, що мали нагоду пізнати особисто цього визначного діяча й політика.

З нагоди своєї стрічі з виборцями українського роду видав Томас Е. Дюї до українців такий комунікат:

„Ви громадяни українського роду й походження, що прийшли до Америки й стали частиною нашої держави, зробили великий вклад у свою прибрану країну. Я родом з фармерської громади; я працював на широких збіжевих полях Середнього Заходу. І через інтимні зносини зо земельними власниками і рільниками я можу в значній бірі розуміти почування, які ворушилися в вас, як ви читали про „спалену землю" на Вашій рідній Україні.

„З усіх страхіть модерного воювання нема страшнішого над збезчещення землі й всего, що вона видає, з її простим домашнім життям і привязанням до землі.

„Ми в Америці є на щастя в положенні, яке дає нам можливість, якщо ми маємо в собі досить завзяття, захоронити свою землю, і свої фарми, від такого лиха, яке скоїлося на степах України. Я знаю, що ви певно відчуваєте це ще глибше, через противенство, коли я бачу, як ви щедро складаєте жертви зо своїх не все великих зарібків на різні організації, що піддержують наші збройні сили.

„Підчас коли ваш народ в старім краю зеднує собі наші серця своїм впертим опором наїздникові, ті з того народу, що прибули до нас і стали американцями, зеднують собі наш подив своїм постійним вкладом в наше фармерство, майнерство й промисл.

„Я самий сподіюся, що прийде час, коли та давня країна знову визволиться від чужинця і заживе в мирі.

„Для цих цілей, як я буду вибраний, я зобовязую для вас уряд стейту Ню Йорк. Дякую вам щиро за вашу піддержку, висказану вами нині, і позволяю собі висказати надію, що вона буде так саме льояльна й в майбутньому та що в ці критичні вибори вона розтягнеться на всіх кандидатів Републиканської Партії".

В першому ряді від лівої руки до правої стоять: В. Л. Волощук, М. Малетич, Дмитро Галичин, Емілія Ревюк, Омелян Ревюк, Томас Е. Дюї, Стефанія Галичин, о. Дмитро Профета, Катерина Джорджія, П. Сокальчук і М. Беля. Поза ними стоять: А. Гулей, С. Кузів, о. Донегю, пані М. А. Герман, о. А. Кущак, П. Задорецький, Ф. Бражник, Д. Мельник, А. Воробець і багато інших.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Музикальний вечерок.

Заходом Молодечого Хору з Ню Йорку й Ню Джерзі, якого дириґентом є п. С. Марусевич, відбувся в неділю, 4. жовтня в галі Інтернаціонального Інституту в Ню Йорку музикальний вечерок, присвячений памяти найбільшого українського композитора Миколи Лисенка, з нагоди його столітних роковин уродження.

Відбуваються у нас нераз ріжні концерти. Виступають на них нераз і добрі артистичні сили, та проте, буваючи на таких концертах, ми маємо враження, що всі ці концерти однакові, та влаштовувані під один лад. Та цим разом було дещо відмінно. Ввійшовши на галю, ми бачили там саму нашу молодь, бо зі старого покоління було всього кілька осіб. Отже не тільки виконавці програми, але також учасники, становили саму молодь. А коли ще опісля почули від п. Марусевича, що молодечий хор влаштував цей музикальний вечерок, щоб ушанувати великого співця України, Миколу Лисенка, та що тому вся програма буде складатись з виконання творів Лисенка, то присутні оплескували ці його слова з повною щирістю та сердечністю, бо відчули, що мають причину гордитись такою молоддю, яка тут в Америці, серед теперішних важких воєнних турбот, не забуває за ці культурні цінности, які витворив український нарід.

Ось тими цінностями, як сказав опісля в своїй промові про творчість М. Лисенка, редактор „Юкрейнієн Вікли" п. С. Шумейко, ми повинні збогачувати спільну американську духову скарбницю. Ми, американські українці, під культурним оглядом, сповнимо свій обовязок і свою повинність супроти Америки якраз тоді, коли насамперед вивчимо як слід, та запізнаємось принаймні з найкращими зразками українських культурних здобутків, а опісля передамо їх для американського вжитку. А саме до найкращих музичних мистців українського народу належав Микола Лисенко, який являється батьком модерної української музичної штуки, говорив п. Шумейко.

Хор виконував свої точки з чуттям та глибокою відданістю до кожної пісні. Здавалось, що молоді хористи хотіли бодай в такий спосіб віддати належну пошану великому українському мистцеві. Також добре відспівала дві сольові точки панна Люба Ковальська, яка рівночасно виступала й в хорі.

Між присутніми на галі були також вояки американської армії бувші члени молодечого хору. Одним з них був Данило Слободян, що тепер є лютенатом при армії, дістав якраз відпустку на кілька днів. Молодечий хор, як заявив п. Марусевич, змалів уже на 20 хористів, які служать тепер при війську. Саме для тих членів хору, що є при армії рішено закупити та вислати дарунки за ці гроші, які прийдуть з вечорка. По скінченню програми члениці хору гостили перекусками зібраних учасників, а далі слідували танці.

С. Г.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ПРО „ЖІНОЧУ СТОРІНКУ".

Звичайно читаю „Свободу" так, що зачинаю з першої сторони і кінчу на останній. Думаю, що так є і з іншими читачами. На кожній стороні можна знайти досить цікавого, що його варта прочитати і запамятати. Ось так і попала я в числі з 24. вересня на „Шікаґовську Хроніку" і те, що там написане про „Жіночу Сторінку". Ось цей пан Куропась, що то пише ту „Хроніку", немов викликав вовка з ліса, як каже стара українська приповідка. Бо це він заставив мене властиво до написання ось тих кілька слів до ґазети.

Отже хочу сказати, що чоловіки можуть говорити за себе, що вони читають, а не за жінок. З „Хроніки" виходить, що там у Шікаґо чоловіки нібито дуже думки, що це вони більше читають „Жіночу Сторінку" ніж жінки. Звідки вони можуть знати, що так є? Звідки знають, що жінка ґазет не читає? Берім звичайний приклад, що чоловік пішов рано до праці й вертає вечером. За той час жінка поробила в хаті що треба, а відтак, як це звичайно буває, взяла в руки часопис і перечитувала те, що їй любе і цікаве. Це є звичайне явище. Чоловік нераз про те не знає, бо рідко коли про це питає. Ми, жінки, можемо признатись, що між нами є багато таких, що читають більше від чоловіків. І то читають про всі справи і їх розбирають. Правда, що є такі, що мало читають. І є зовсім неграмотні, що нічого не читають. Але це — не загал!

Щодо „Жіночої Сторінки" то на мій погляд вона моглаб бути ще більше цікава і популярна серед жінок, колиб жінки більше до неї дописували, описуючи свої змагання на народнім і політичнім полі. Статті, які пише пані Олесницька, є гарно опрацьовані. Але декотрі, як от про виховання дітей, не дуже то начасі. Ось ті думки булиб для нас добрі і корисні, але колиб їх був хтось передавав тому 20 років, як ми ховали дітей. Бож так є, що головно ми, старші жінки, читаємо українську пресу. А ті молодші, що мають малі діти, то вже тут роджені. Вони радше читають про такі справи в американських ґазетах і журналах, бо їм це лекше читати і розуміти. Що так є, знаємо з досвіду на наших власних дітях. Статті про домашню економію є поучаючі й всі ми можемо з них користати, бо життя міняється, особливо в теперішні воєнні часи, і заставляє усіх нас, щоб до тих змін застосовуватись в нашому домашньому життю.

При тому хочу ще сказати, що нашим жінкам таки треба більше читати. На читання повинні ми присвятити хоч одну годину денно. На тому скористаємо особисто. І скористає з цього родина та все громадянство.

Марія Ясінська,
Дітройт, Міш.

АДМІРАЛ ГАРТ ПРО ПОМИЛКУ БРИТІЙЦІВ.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ. — Бувший командант американської фльоти на Тихім океані, адмірал Гарт, заявив, що британці зробили тяжку помилку, що для своїх тяжких кораблів минулого року біля Синґапуру не дали повітряної охорони. Через те пішли на дно два їх найбільші кораблі, „Репалс" і „Принц оф Вейлс".

Гетьманський монастир

(Докінчення)

Так щедро обдарований добродійствами гетьмана монастир прийняв до себе на вічний спокій його тіло. Дня 3-го липня 1722 р. помер гетьман, повернувши з подорожі до Москви, а 5-го липня тіло повезено в Гамаліївську пустиню. У дневнику генерального хорунжого Миколи Ханенка докладно описано гетьманський похорон і весь церемоніял: „Ішли первій два баталіони солдат од двох полків, при которих офіцери бившіє міли всі фльорами черними поперевязані; в барабани били чрез покровці, ґрано на гобоях жалісно. За баталіоном несено значок і хорогов гетьманські в низ к землі обернені. За тим їхали два на конях в панцерах, мисюрках і карвашах з голими шаблями, держачи онії за конець острія. По них ведено три коні убраних, а потом знову два-ж в панцирах їхали подобним способом, як і прежні. За сим ішли діякони і священики парами, несена булава, бунчук з фльорами в низ обернені, затим тіло на марах, слуги і гайдуки гетьманські несли; а за тілом вже пані з многими женська полу особами, комендант з полковниками Шарфом і Білцером і з многими офіцерами, наші два полковники, черниговський і лубенський, з генеральними особами, і весь змін многочисленного народа ішли. За тілом же везен балдахим жалобно обитий, шестьма кінми в чорні капи убраними. Як з города вийшли, почали з валу бить з армат, і поки аж за всі подворки опроважено тіло, стріляно в місті. Потім з мар знято тіло і під балдахимом поставлено, і помалу повезено... З сіл тож на тракті до Гамаліївки лежачих виходили священици процесіями против тіла і погребение співаючи церемонії чрез села провождали... Ночували з тілом на болоті за Слоутом" (село глухівського повіту).

Величня зустріч ждала жалібний похід у Гамаліївці: вийшли стрічати тіло черниці і багато духовенства, що поприїздило з Києва та з інших міст. Військову пошану віддавали тут не тільки москалі, але й козаки. На дворі монастирському ушикувалися дві сотні козаків —, „глуховская і вороніжская", а коли „остатное со духи праведними заспівали, началася стрельба первій з армат, яких туда в Гамаліївку із Глухова, з Вороніжа і з Новгородка кільканацять штук било припроважено". Труну з тілом вложено „в склеп в церкві трапезной по правой стороні за криласом спорований, в котрий вложено камень с таким на нем вибитим надписом: здѣ опочиваетъ тѣломъ рабъ Божий Іоанъ Скоропадский, войскъ Запорожскихъ гетьманъ року 1722 мѣсяця іюлія третого дня".

Але даремне шукалиб ви тепер того каменя: його замуровано підчас останнього ремонту в тійже трапезній церкві, що відбувся кілька років тому. Добре ще, що збереглися таблиці (біля стіни в низу на ліво) над могилами гетьманової Анастасії Скоропадської і її дочки Уляни Толстої. Невеличкі таблиці, з янголами по боках, що держать похідні (факлі). Оце стільки й памяти усеї про старовину і про вельможних фундаторів монастиря.

Саме в обідову пору прибув я кіньми до Гамаліївки з Янполя, колишнього сотенного містечка і Мазепиної маєтности. Їхав якийсь час алеєю серед чудових струнких, маштових сосен. Раптом сосни розійшлися, перед очима заблищав став, а за ним на горбочку, серед купи зелені, на фоні тих-же темних сосен — Гамаліївська церква. Проїхали греблю повз млини, подаровані монастиреви ще гетьманом, і зупинились у монастирській гостинниці з ясними чистенькими світлицями. Скрізь чупурно і чисто так, аж блищить. У номері стародавні канапи, з різаними деревляними спинками, а в кутку постіль із периною і купою подушок. На вікнах білі заслонки, на

(Докінчення на 4-тій стор.)

СУБМАРИНИ БІЛЯ ПЕРЛ ГАРБЕР.

НА ТИХІМ ОКЕАНІ. — Американські журналісти тепер можуть розкрити те, що діялось в перших днях війни, по нападі на Перл Гарбер. В тих днях японці не лиш з повітря підступно напали на Перл Гарбер, але наслали туди багато субмарин, які довший час перешкаджали в плавбі. Щойно по довшій боротьбі вдалось ті води очистити з японських субмарин.

ВСІ ДО ЗБИРАННЯ ЗАЛІЗЗЯ

Кожний мужчина, кожна жінка, кожна шкільна дитина може помогти збирати відпадки заліза й віддавати його урядові на воєнні потреби.

ПОЛЬЩІ НЕ НАСТУПАТИ НА УКРАЇНУ, АЛЕ БОРОНИТИСЬ ПЕРЕД НІМЕЧЧИНОЮ

(Докінчення зо сторони 2-гої)

го існування як самостійної держави не на її справжню консолідацію і охорону на заході перед Німеччиною, а на „пацифікування" насильно поневоленого українського народу, що не хотів Польщі, а хотів своєї власної української держави.

Ми є знову в війні, яка мусить колись скінчитись. І то скінчитись перемогою Обєднаних Держав, що означатиме відновлення польської держави. Та бачимо, що польські політики не думають про ту нову польську державу, коли іде про українські землі, інакше, як думали всі ті, що вже стільки разів доводили Польщу до щораз нової трагедії й упадку. Навіть тяжко знайти такого ксьондза Хоїнського, щоб мав відвагу, розум і характер сказати польській суспільности і її проводови правду, оперту на історичних дійсних фактах, як і на справедливости і моралі.

Що на те американські українці й поляки?

Американські українці й поляки слідкують дуже уважно за тим, як в тім часі, коли знову важаться долі народів, будуть вирішені долі тих двох народів, що собі сусідами від непамятних часів, себто — українського й польського. Ось та проблема є для них важна і дорога. І тому вони повинні старатись, щоб ті долі тих обидвох народів - сусідів були вирішені справедливо й розумно, себто так, щоб ті два народи могли вже раз жити в мирі й згоді.

Американські українці стоять на тому, щоби ті два народи розмежувались згідно з принципом національного самовизначення; так, як це проголосив минулої війни американський президент Вилсон. Та американські поляки є в подавляючій більшости за „історичну" Польщу, себто хочуть, щоб під демократичними і визвольними засадами Атлянтійського Чартеру переформувати поновне загарбування не-польських земель, головно українських, а далі білоруських і литовських. До цього підготовляють ґрунт своєю пропаґандою, а пізніше думають доконати цього самі, на власну руку, як Гітлер буде переможений, а армії Обєднаних Держав визволять окуповані тепер німцями території. Між тим аліянтським військом буде тоді ось та окрема польська армія, що вже сформована, а якої частини зачнуться незабаром формувати ще й в Злучених Державах, на що вже є дозвіл з боку американського уряду. Ось та армія, як на це рахують польські чинники, ввійде теж в повній силі до Польщі, і займе силою Перемишль, Львів, Рівно, Луцьк і т. д. в Україні, як теж Вильно в Литві і т. д. Словом думають, що повториться знову те, чого доконав ген. Галлер по першій світовій війні в Західній Україні, чи ген. Желіговскі в Литві.

Що це булоб згодом причиною нової польської трагедії, про це ніхто з теперішніх поляків, включно з американськими, не думає і не хоче думати. Усіх їх обхопив якийсь незрозумілий для політично думаючих людей шал, що не дозволяє їм вглянути в саму суть польської трагедії, а заче пхає їх в нову пропасть, в яку мусить разом з ними летіти і велика частина українського народу, над яким вони хотілиб далі панувати.

Про ті справи написані по українськім боці сотні томів. По польськім — дуже мало. Ось тому пригадуємо отсей голос польського ксьондза Хоїнського, бо це рідкість. Цей голос є знову дуже а дуже начасі. Та коли іде про польську політичну думку, він буде майже певно таким самим голосом даремне взиваючого у пустині, як був ним в 1913 році, коли появився. Але щодо цього хотілиб ми помилятись. Тому радше кінчимо тим: Дай Боже, щоб сталось інакше. Принаймні тут на американській землі.

НІПОНСЬКА СУБМАРИНА В НІМЕЦЬКІЙ ПРИСТАНІ

СТОКГОЛЬМ (ОНА). — Німецька ґазета „Фелькішер Беобахтер" написала, що в німецькім порті находиться ніпонська субмарина, що переплила два океани Тихий і Атлантійський. Субмарина має бути дуже велика і вона набирає в Німеччині конечно потрібних в Японії матеріялів.

Ґазета пише, що ніпонська субмарина є дуже сильно збудована, та що підчас своєї довгої подорожі затопила кілька ворожих кораблів. Вона має мати дуже добру зброю і потрапить битися з найліпшими воєнними кораблями. Це виглядає на самохвальбу, особливо те, де кажеться, що ця субмарина затопила кілька американських тяґарових кораблів.

ПІДПИРАЙТЕ СВОЇХ БИЗНЕСМЕНІВ

Гетьманський Монастир

(Докінчення на стор. 3-тій).

столі свіженька скатертина, скрізь усе вимите, аж блищить. Це не те, що чоловічий монастир, от хоч би й знаменитий фундований гетьманами, Петро-Павловський монастир недалечко Глухова — там блощиць, там нечисті всякої безліч у гостинниці. А тут не те. Любо глянути! Під вікнами мають головками квіти всякі, яблуні і груші. По стінах висять старовинні гравюри київського виробу 1788 року — великі такі, кожда уявляє одного з чотирьох евангелистів.

Мій сопутник — місцевий дідич і добрий знайомий настоятельки. Частенько тут буває і його знають. Стрінули, як доброго знайомого і зараз побігли до настоятельки „доложити" про гостей. Ждали ми добру годину та все поглядали у браму проти наших вікон, що вела у подвіря монастирське; гостинниця стоїть поза мурами обителі, приїзжі міряне не повинні закаламучувати монастирського спокою спокусами світа цього.

Ось кличуть нас до матері-настоятельки. Входимо через старовинну браму на широкий двір правильної чотирокутної форми; по середині красується головний храм. А направо з боку трапезна церква і покої ігумені. Кругом тихо і ніби безлюдно. А тимчасом у монастирі 250 черниць старих і молодих. Питаємо „сестри", що веде нас, — а деж усі сестри? — Старі по келіях сидять, а молоді на роботі. — Справді: кругом по городах — видно з другого поверху покоїв — сила жіночих постатей над картоплею і буряками. Тільки співу не чути: не личить. А он на маленькому подвірі біля „покоїв" за довгим столом сидить десяток дівчаток, чистять ягоди. Це — малі послушниці. Всі по звичайному вбрані, в хусточках. На другому поверсі стріла нас сама настоятелька Дионісія, в мірі Євдокія Кузина, севського повіту, орловської губернії, родом. Не стара ще жінка, з делікатним приємним обличчам. Дуже привітна, — ні тіні суворости якої або штучної поваги.

Побалакали з початку, як водиться, про господарські справи, про погоду, про дощі, що так пошкодили городині й хлібам, ми похвалили надзвичайну чистоту в гостинниці. Це було приємно настоятельці. Щоб показати, що в неї чепурно не тільки у гостинниці, так мовитиб „на людських очах", але й скрізь, показуючи згодом монастир, вона повела нас по всіх усюдах, показала пекарню, просвирню, усі закутки господарства. І справді — скрізь так само чепурно й чисто!

Пішли оглядати з початку старовину. В покоях висять ріжні портрети царів, архиєреїв, але старовини усього два портрети; великі на всю стіну — гетьмана Скоропадського і гетьманової Насті. Портрети трохи не на весь ріст. Гетьман держить у руках смушеву шапку з зеленим верхом. Портрети — овальної форми. Між контурами овалю і рамцями вимальовано квіти, під портретами написи, певно зроблені пізніше кимсь із монастирських поетів.

Під портретом гетьмана:

Цѣломудренно, праведно й благочестно онъ жилъ,
Монарху своему вѣрно и храбро служилъ,
Храмъ сей въ честь Бога й обитель отца сооружилъ,
Послѣдній духъ свой Іисусу предложилъ,
На землѣ память и на небѣ славу вѣчною заслужилъ.

Під портретом гетьманші:

Къ Богу благочестіемъ она пылала,
Супругу вѣрность и любов соблютала,
Бѣдниымъ отраду на дѣлѣ подавала,
Вѣчну о себе памятовать приказала.

Ці два портрети — стільки й старовини в усьому монастирі, хіба що іще мури камяні та будівля сама.

Зайшли у головний храм. Окраса його — прекрасний іконостас, різаний з дерева, весь укритий визерунками виноградної лози — як це робили дуже часто в старовину на Україні.

Іконостас дуже високий, на самій горі деревляні фіґури святих, дуже нагадує собою іконостас головної церкви Видубицького монастиря у Київі. Недавно реставровано іконостас коштом 26,000 карбованців.

На хорах два престоли, там іконостаси не відновлено і вони ледви держаться. Старих ікон немає, тільки у вівтарі за престолом збереглося давнє малювання. Ні чаш старих, ні яких там іще старовинних річий, тільки з десяток риз, дуже гарних, не пізніших кінця XVII. віку. Але їм не надають видно ваги, бо з одної старої ризи поздіймали срібне шиття, щоб перенести на нову ризу.

В монастирі нема голосних святинь і прочан тут буває дуже мало.

Монастир має характер великої трудової спілки. На першому пляні господарські інтереси. Кожде має тут собі роботу: одно вишиває, друге на пекарні порається, третє на городі копає. Над усім глядить пильне око настоятельки.

Виходимо з трапези, — біля ганку сидить відомий по всій околиці Амрось дурненький, сухий, хліб жує. „А здрастуйте, а дай Боже, щоб живенькі були!" — промовля він свою улюблену приказку.

— Дівчата! — гукає одна зі старших черниць до молоденьких, що у холодку під стіною ягоди чистили, — а ви-б дали Амросику борщику! Амросику! — тиб зїв борщику?

— А зїв-би, дай вам Боже, щоб живенькі були!

Дівчата дали Амросику якогось ріденького пісного борщику. Говорять трохи не всі черниці українською мовою, з місцевим відтінком. Більша частина їх — тутешні, зоколичних сіл. Тільки мати-ігуменя з Московщини. Приходять зовсім молоді, ще діти, і просяться до монастиря. Що їх приводить сюди?

В усякому разі не воля від роботи, не безжурне сите життя, бо той сухий шматок монастирського хліба, отой пісний борщик ріденький, доводиться тяжко відробляти на всякій господарській роботі, і в полі, і на городі, і в кухні, — мало чим краще, як десь в економії. І отже щось вабить їх сюди, за високі білі мури, звідки не такий уже легкий легкий поворот до світа. Багато, мабуть, траґедій — особистих і родинних, укриває чорна хусточка або каптур! А поглянеш з боку — яка тут благодать: тихо, мирно, порядок. Усі працюють — кожде для всіх, усі для кождого! Хоч і тут є, кому живеться лучше, а кому гірше: панують і тут, поза зверхним спокоєм, пристрасті всякі, що каламутять життя черноче...

Дзвонили на вечірню, як ми покидали гостинний монастир.

Сонце спускалось за чорний бір і золотило високі бані гетьманської церкви. На греблі сидить Амросик і усміхається до нас.

Юродиві та блаженні — це неминучий акцесуар монастирського побуту. Має такого собі й Гамаліївська пустинка.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

РОЧЕСТЕР, Н. Й. — Сестрицтво Рожд. Пресв. Богородиці, від. 36, повідомляє своїх членкиць, що місячні збори відбудуться в неділю, 11-го жовтня, в гали церковній, в годині 2. пополудні. Просимо всіх членкиць прийти на означений час, бо маємо важні справи до вирішення. Пригадуємо тим членкицям, що довгують вкладки, щоб прийшли на збори і заплатили, або будуть суспендовані. Не забувайте приєднувати нових членкиць до У. Н. Союзу і Сестрицтва, а отримаєте нагороду. — За уряд: Катерина Олексин, предс.; Настазія Грицак, кас.; Марія Ходак, секр.

ГВАЙТСТОН, Н. Й. — Товариство „Просвіта", від. 129, повідомляє, що квартальні збори відбудуться в суботу, 10. жовтня, в годині 8. ввечір, під ч. 146-22 — 22. Евеню. Обовязком всіх членів є прийти на ці збори, бо є важні справи до полагодження. Неявившийся член заплатить кару після статуту. — М. Баран, пр.; М. Дзярський, секр.; С. Кузьма, кас.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. — Збори Тов. Любов, від. 45, відбудуться в неділю, 11. жовтня, в домі Тов. Горожан, 847 Н. Френклин ул., в годині 2. пополудні. Тому, що є важні справи до рішення, просимо членів зійтись на означений час. Уряд буде полагоджувати всілякі біжучі справи вже від полудня. — Г. Грицишин, предс.; А. Гарасим, кас.; Т. Малик, секр.

САВТ ПЛЕЙНФІЛД, Н. ДЖ. — Місячні збори У. Н. Союзу, від. 312, відбудуться в пятницю, 9. жовтня. Просимо всіх членів і членкиць прийти на 8:30 ввечір, бо вже час за ціле літо, щоби прийти на збори. — За уряд: С. Туз, предс.; С. Завадовський, секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. — Місячні збори Тов. Мир, від. 324, відбудуться в суботу, 10. жовтня, в годині 8. ввечір, в Укр. Громаді при 23. і Брави ул. Просимо всіх членів явитись на збори на означений час, бо є важні справи до полагодження, як рівнож довгуючі обовязково повинні явитись і вирівнати свої залеглости. — За уряд: О. Горохівський, предс.; П. Максимович, кас.; Г. Бучко, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Місячні збори Тов. „Дністер", від. 361, відбудуться в суботу, 10. жовтня, в год. 8. ввечір, в церковній гали, 28 Іст 7. вул. Просимо всіх членів і членкиць прийти на час, бо є важні справи до полагодження. Почуєте звіт контр. комісії за третій квартал. Пригадуємо довгуючим членам, щоб вирівнали свої вкладки. Також просимо не забувати за нових членів та приєднувати до Товариства. — За уряд: С. Ковальчук, предс.; В. Павлів, рек. секр.; П. Кучма, фін. секр.; І. Галичин, кас.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. — Тов. Укр. Клюб Поступовий, від. 70, повідомляє місцевих і позамісцевих членів, що місячні збори відбудуться в вівторок, 13. жовтня, в годині 7. ввечір, в У. Н. Домі при Фліт ул. Просимо прийти на збори, бо є важні справи до полагодження. Пригадуємо довгуючим членам, щоб вирівнали свої вкладки. — М. Гнадик, пр.; М. Самоїл, кас.; В. Кушнір, секр.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА"

ТАРЗАН, ч. 649. Небезпечна полоса.

Як корабель перехилявся на бік, щоб зробити останнього нурка під воду, Тарзан мав поважні побоювання, що той корабель потягне за собою і лодку з людьми.

Закликуючи веслярів до найбільшої напруги він сам звязав петлю з мотузка і привязавши його до лодки так плив і тягнув її за собою.

Старушка Ейкерс не надумуючись довго вискочила з лодки. „Я перепливала не одну ріку і не боюся води", промовила вона.

За нею вискочило декількох інших пасажирів і в той спосіб облекшили лодку. Та проте лодка далі знаходилася в іще дуже небезпечній полосі.